



Estudi sobre el Nou Contracte Social des de la Responsabilitat Social Corporativa

Informe amb les aportacions a la primera ronda de preguntes

Aquest informe s'adreça a les persones que participen en l'estudi sobre quina aportació caldria fer des de la responsabilitat social corporativa al debat sobre el nou contracte social. Durant els mesos de juny i juliol es va donar resposta a un primer qüestionari i ara traslladem les aportacions rebudes i analitzades en un document que és complet però que pot llegir-se a partir dels resums de cada bloc.

Les aportacions són riques i diverses, i estableixen algunes grans idees sobre com es valora el context i algunes línies per poder-hi avançar. També apareixen aspectes que no són valorats en els mateixos termes.

Índex de l'informe

1.	Context sobre el nou contracte social.....	2
2.	Aportacions a la pregunta 1, sobre desenvolupament sostenible en el NCS.....	3
3.	Aportacions a la pregunta 2, sobre el paper social reforçat de l'empresa.....	7
4.	Aportacions a la pregunta 3, sobre les causes.....	12
5.	Aportacions a la pregunta 4, sobre les conseqüències.....	14
6.	Aportacions a la pregunta 5, sobre qui pot donar resposta.....	17
7.	Aportacions a la pregunta 6, sobre quines matèries focalitzar.....	18

1. Context sobre el nou contracte social

Les tendències al llarg d'aquestes últimes dècades com la globalització o la revolució tecnològica han originat ineficiències al sistema econòmic, polític i social actual i han fet aparèixer noves desigualtats, reptes per a la governança, desafiaments energètics i ambientals, entre d'altres.

L'Agenda 2030 de Nacions Unides marca un full de ruta per abordar el desenvolupament sostenible en totes les dimensions, Persones, Planeta, Prosperitat, Pau i Partenariats. Tanmateix, la successió de crisis socials, econòmiques, energètiques, sanitàries, etc., no permeten abordar amb determinació i efectivitat el nou model de desenvolupament que la Humanitat requereix.

Però la mirada ja ha d'anar molt més enllà del 2030 i amb un mirada molt més sistèmica. En aquest sentit, van agafant força les veus que demanen obrir el debat sobre com caldria donar lloc a un nou contracte social, ja que els consensos generats després de la II Guerra Mundial estan molt lluny de donar resposta als nous contextos i **necessitats**. Cal repensar qüestions de desigualtats, salut i benestar, governança i qualitat democràtica, fiscalitat, drets laborals, sostenibilitat, entre moltes altres.

Persones, empreses i organitzacions compromeses amb la Responsabilitat Social creiem que cal incorporar una perspectiva d'RSC en aquest debat perquè avui dia el nou paper social de l'empresa i especialment la tendència cap a la creació de valor compartit pot i ha de ser un factor rellevant a l'hora de repensar el contracte social.

Contracte social és una expressió que s'utilitza en al·lusió a un acord real o hipotètic realitzat en l'interior d'un grup pels seus membres, com per exemple el que s'adquireix en un estat en relació als drets i deures de l'estat i dels seus ciutadans. Seguint la formulació de Rousseau: per viure en societat, els éssers humans acorden un contracte social implícit, que els atorga certs drets a canvi d'abandonar la llibertat de la qual disposarien en estat de naturalesa.

Per això, des de Respon.cat, volem reflexionar sobre quina línia de pensament i aportacions podem fer des de l'RSC en aquest debat que en els propers anys anirà a més. Són moltes les matèries a abordar i moltes les perspectives, però entenem que convé que les empreses més compromeses també facin la seva aportació. La profunditat dels seus compromisos els atorga més legitimitat, alhora que la seva orientació als resultats en garanteix la generació d'impacte.

Per més informació, a la sessió del Consell social del 2020 vam abordar aquest tema amb una intervenció inicial de Carles Campuzano¹.

¹ Resum: <https://www.respon.cat/wp-content/uploads/2020/12/2020-11-09-Resum-Consell-Social.pdf> / Vídeo: <https://www.youtube.com/watch?v=5PgHsLFuTBA>

2. Aportacions a la pregunta 1, sobre desenvolupament sostenible en el NCS

PREGUNTA ORIGINAL

Actualment es comença a debatre sobre un nou contracte social (NCS):

Creieu que aquest debat s'ha de fer des d'una lògica de Desenvolupament Sostenible, és a dir, abordant la globalitat de matèries que interrelacionen, no solament la cohesió social sinó contemplant simultàniament els grans reptes planetaris i de governança?

Fins a quin punt creieu que caldria més coratge per obrir un debat de fons -més enllà de mesures parcials- per abordar com garantir un sistema sostenible?

RESUM

Observem un problema central rellevant: **El contracte social vigent ja no funciona**, el futur no està assegurat, esforçar-se no és cap garantia. Ha arribat el moment d'abordar el repte, anar més enllà del curt termini i repensar-lo globalment. Apareixen elements d'insostenibilitat creixent com a conseqüència de l'esquerdament del contracte social vigent des de meitat del s. XX: el sistema no es mostra eficaç ni eficient per abordar els reptes socials actuals i futurs (als quals s'hi afegeixen els ambientals) comptant amb els drets i deures dels actors.

Cal reformular el contracte social i cal fer-ho amb una visió integral, amb tots els reptes del desenvolupament sostenible perquè tot està interrelacionat. Els reptes planetaris de sostenibilitat ambiental actuen com una restricció i condicionant absolut i suposen la principal amenaça en matèria social i econòmica. El desenvolupament sostenible ha de intervenir en el debat del NCS no sols per condicionar el com sinó la finalitat de les accions. No tindria sentit abordar el NCS sense aquesta visió integral.

Cal un compromís transversal de tots els actors per actualitzar els drets i deures, engendrar una nova cultura amb consciència, alineament, generositat, voluntat transformadora, llarg termini. Cal molt coratge, humilitat i sentit comú per abordar canvis estructurals davant una situació d'emergència i compte enrere, deixant de banda interessos parcials i orientant-se al bé comú. Cal lideratge per abordar la gestió del canvi, sense apriorismes, repartint equitativament els costos de les decisions, sense disposar localment de les millors condicions per generar consensos, fent molta pedagogia per canviar la cultura empresarial, política, funcionarial, social.

APORTACIONS

Si voleu podeu accedir al conjunt de les aportacions fetes ordenades en blocs. Per a una lectura ràpida, el títols en negreta de cada bloc resumeixen el contingut.

1. Observem un problema central rellevant: El contracte social vigent ja no funciona, el futur no està assegurat, esforçar-se no és cap garantia. Ha arribat el moment d'abordar el repte, anar més enllà del curt termini i repensar-lo globalment. Apareixen elements d'insostenibilitat creixent com a conseqüència de l'esquerdament del contracte social vigent des de meitat del s. XX: el sistema no es mostra eficaç ni eficient per abordar els reptes socials actuals i futurs (als quals s'hi afegeixen els ambientals) comptant amb els drets i deures dels actors.

Anys enrere, el contracte social on descansava el consens, la seguretat i la pau social es basava, expressat en termes col·loquials, en: les empreses creen llocs de treball, generen riquesa, aporten productes i serveis complint amb les normes legals; les persones treballen i obtenen uns recursos per viure, alhora que l'Estat garanteix un entorn de seguretat per fer front a contingències diverses entre les quals les malalties o les pensions de jubilació. A més, si una persona complia amb les normes socials, treballava de valent i estudiava la vida el recompensava amb un ascens en l'escala social.

Fa anys que aquest model s'està esquarterant i ha perdut la capacitat de donar confiança a la gent. L'Estat no pot garantir que el futur està assegurat; les persones veuen que esforçar-se i formar-se no és garantia suficient; una part molt visible del món empresarial ha mostrat caràcter extractiu.

2. Ha arribat el moment d'abordar el repte, anar més enllà del curt termini i repensar-lo globalment.

Quan parlem d'un NCS, estem replantejant moltes coses, entre elles el paper que cada actor ha de tenir a la societat per -entre tots- aconseguir un futur més just i sostenible. Per tant, no ens podem centrar en la cohesió social únicament. Hem d'anar més enllà i parlar d'un *replantejament global* de tot allò que implica una nova manera de fer que ens permeti seguir tenint tots una vida digna, una nova manera d'entendre el paper de cadascú.

És el moment de començar a abordar temes de futur sobre un NCS en un sentit ampli. Els canvis que estem patint a marxes forçades a les organitzacions han d'anar acompanyats de noves eines i consensos entre tots els actors i mirada a llarg termini.

Les propostes actuals sobre un NCS són a *curt termini*; estan orientades al repartiment dels costos socials en un context d'inflació, possible recessió, sostenibilitat de l'Estat del benestar, composició de la despesa pública i estructura del sistema impositiu. En tot cas, l'abast d'aquest debat és superficial i orientat a objectius més que a valors i principis; cal un *debat més profund*, i anar a l'arrel del que entenem per desenvolupament sostenible i com aplicar-ho a les bases d'un NCS.

3. Cal fer-ho amb una visió integral, amb tots els reptes del desenvolupament sostenible perquè tot està interrelacionat.

És imprescindible abordar el debat sobre el NCS amb una *visió integral* considerant tots els reptes del desenvolupament sostenible integrat (aspectes econòmics, socials, culturals, ambientals, governança, així com les seves interrelacions). Aquesta *mirada holística* és necessària a l'hora d'abordar el debat sobre el NCS. S'ha de pensar en tots els vectors d'una forma conjunta i que els grans acords facin compatibles tots els reptes associats a la sostenibilitat, de la cohesió social al desenvolupament econòmic, del canvi climàtic als models de governança...

4. Els reptes planetaris de sostenibilitat ambiental actuen com una restricció i condicionant absolut i suposen la principal amenaça en matèria social i econòmica.

El debat cal fer-lo amb totes les variables sobre la taula: *la sostenibilitat ambiental pot ser una restricció que condicioni altres aspectes*. La discussió sobre un NCS no es pot separar de les consideracions de les limitacions del planeta i l'estat del medi ambient; un acord sense tenir en compte el vector ambiental podria caure en propostes inviables. Els reptes planetaris difícilment es podran adreçar des de mirades parcials. Avui, l'evolució que han tingut aquests reptes fa que siguin indissociables els uns dels altres. Per exemple, a diferència del que passava al S.XX la situació ambiental té àmplies repercussions socials i és la primera amenaça al benestar social: refugiats climàtics, abastiment alimentari, accés a l'energia i l'aigua, etc.

La sostenibilitat per poder assegurar un futur a les noves generacions ha d'estar al centre de totes les decisions. En cas contrari, no estarem a l'alçada dels requeriments del planeta i la societat pesant en els futures generacions. Abans de prendre qualsevol decisió estratègica s'hauria d'avaluar com aquesta impactarà en cada grup d'interès i en les 5 P de l'Agenda 2030: persones, planeta, prosperitat, pau, partenariats.

5. El desenvolupament sostenible ha de intervenir en el debat del NCS no sols per condicionar el com sinó la finalitat de les accions.

El debat sobre un NCS:

- Ha d'intentar donar resposta als principals reptes que es planteja la humanitat, i ho ha de fer pivotant sobre l'eix del **desenvolupament sostenible**, ara per ara amb els ODS com a marc de referència necessari per fer front a qualsevol debat de NCS
- La lògica del desenvolupament sostenible hauria d'intervenir en el debat del NCS no només en el què o el com, sinó sobre tot en el per a què i això n'és una condició prèvia.
- S'ha d'abordar-lo amb una dimensió multiescalar (global-local). Els temes de governança global són especialment rellevants.

6. Cal un compromís transversal de tots els actors refer els drets i deures, engendrar una nova cultura amb consciència, alineament, generositat, voluntat transformadora, llarg termini.

El contracte social del segle XXI ha d' incloure com a actor principal el Planeta i *deixar enrere la mirada egocèntrica* i de consum infinit dels recursos naturals. El contracte social ha de representar un *compromís de drets i deures* de la comunitat. Posar el Planeta en els deures de les persones significa fer front a una nova educació, una nova cultura, acceptar que aquest deures individuals i col·lectius incideixen en el bé comú de manera igualitària.

Requereix, per tant, una visió absolutament transversal i d'un *fort compromís per part de tots els actors* i sectors que l'impulsin, amb voluntat transformadora, coherència i generositat per part de tot ells, especialment en un context on operen actors d'arreu, amb lògiques i interessos no sempre alineats. Hem d'aconseguir que ens conjurem perquè tots els agents anem amb la mateixa direcció, amb generositat, buscant el benestar comú com a únic objectiu i deixar de banda aquells interessos particulars i de més curt termini.

7. Cal molt coratge, humilitat i sentit comú per abordar canvis estructurals davant una situació d'emergència i compte enrere, deixant de banda interessos parcials i orientant-se al bé comú.

Cal molt més coratge del que estem mostrant atesa la magnitud del que es planteja i el sentit de *compte enrere*. La situació és d'*emergència* en molts casos, de manera que cal impulsar actuacions decidides i estructurals, a un ritme més ràpid (sols cal veure el que costa avançar amb els ODS).

Cal coratge per plantejar-se la pregunta en termes no només de com fer les coses diferents, sinó en la *radicalitat de quina és la realitat* de què estem parlant i la humilitat intel·lectual d'acceptar-la com és.

Però potser no es tracta tant de coratge sinó de *sentit comú i capacitat de decisió* sabent deixar a banda els interessos econòmics a curt termini.

- Els *interessos de les diferents parts* poden dificultar aquest diàleg, perquè poden esbiaixar la reflexió. Cal no confondre els interessos de les parts (cadascú pot tenir els seus interessos) amb l'objectiu que és *uneix*. El contracte resultant no pot ser un trade-off d'interessos particulars, sinó l'acceptació d'un objectiu comú que ens *uneixi*.



- A més, les taules de negociació amb lideratge polític també es veuen distorsionades per altres interessos. Cal combinar el coratge amb la prudència; aquí rau la saviesa política i el rol que els cal exercir en nom de la humanitat, als càrrecs electes.
- Cal crear condicions que limitin aquells que volen aprofitar per generar confrontació en lloc de buscar la col·laboració i el *bé comú*.

8. Cal lideratge per abordar la gestió del canvi, sense apriorismes, repartint equitativament els costos de les decisions, sense disposar localment de les millors condicions per generar consensos, fent molta pedagogia per canviar la cultura empresarial, política, funcionarial, social.

Cal una *visió i un lideratge que vagi més enllà del curt termini*. Però, a més, cal prendre mesures, essent conscients que signifiquen *costos* i, per tant, les decisions que es prenguin hauran de preveure com repartir-los equitativament.

Les societats catalana i espanyola *no estan preparades* ara per ara per a una negociació a llarg termini que inclogui reformes profundes al mercat de treball, el sistema educatiu i la formació professional, la demografia, el nou marc geopolític mundial i, naturalment, el nou model productiu exigint per la sostenibilitat a nivell planetari. Però aquestes qüestions seran cada dia més urgents, de manera que sí que veig l'oportunitat d'obrir amplis debats amb molts protagonistes públics i privats que, en un futur no llunyà, puguin portar a un NCS molt més ampli.

Es necessiten *agents de canvi* que pilotin un pla d'acció real, mesurable i que es pugui executar. Fins i tot amb lideratge, caldrà una tasca ingent de *pedagogia* per canviar la cultura empresarial, funcionarial i social. Calen possiblement *aliances* per aconseguir-ho entre el sector públic, el privat i el social. Cal plantejar-lo *sense apriorismes* de cap tipus.

Una limitació per al NCS ve de no disposar d'un *sistema de governança global*: difícilment es podrà arribar a una distribució equitativa pel que fa als esforços envers l'assoliment del desenvolupament sostenible.

3. Aportacions a la pregunta 2, sobre el paper social reforçat de l'empresa

PREGUNTA ORIGINAL

Fins a quin punt creieu que el desenvolupament d'un nou paper social reforçat de l'empresa pot constituir una pota emergent del replantejament més enllà del paper que correspongui als poders públics?

RESUM

Un nou paper social reforçat de l'empresa seria important perquè són part del problema però també de la solució, per la seva capacitat d'innovar i de liderar iniciatives, perquè és motor de canvi que pot accelerar la transformació social. Els reptes que cal abordar requereixen la força transformadora de l'empresa, tant de dalt a baix com de baix a dalt. [Però hi ha qui alerta que les empreses tenen unes altres prioritats i obligacions, com la pròpia viabilitat econòmica, fer les coses bé, crear llocs de treball].

Una societat sana necessita contrapesos entre sectors i també espais de col·laboració, ja que no sols el sector públic s'ha de fer càrrec de la gestió del bé comú: calen aliances, generació de confiança, i evitar excés de regulació, sense negar el conflicte natural entre actors, però també cal vetllar pel poder creixent d'algunes corporacions privades, que determinen més el futur que els poders públics.

El paper de l'empresa pot incorporar la construcció de societats més sostenibles, resilients, democràtiques i culturalment avançades, si més no en la seva pròpia esfera d'influència, si bé hi ha empreses molt diferents. Algunes empreses més compromeses i avançades poden ser capdavanteres en els propers anys.

Alguns dels reptes: conscienciar l'empresariat, visualitzar l'impacte positiu de les empreses i canviar les percepcions socials, posicionament dels cercles econòmics i la societat civil, aliances entre el sector públic i social per accelerar els canvis i la capacitat d'impacte, escalar i generalitzar els models empresarials més compromesos, fomentar la transparència, crear mecanismes incentivadors o sancionador.

APORTACIONS

Si voleu podeu accedir al conjunt de les aportacions fetes ordenades en blocs. Per a una lectura ràpida, el títols en negreta de cada bloc resumeixen el contingut.

1. Un nou paper social reforçat de l'empresa seria important perquè són part del problema però també de la solució, per la seva capacitat d'innovar i de liderar iniciatives, perquè és motor de canvi que pot accelerar la transformació social.

- L'empresa ha demostrat la seva **capacitat de liderar iniciatives** a tots nivells, innovant en el camp social, tecnològic, productiu, ambiental, seguretat o en el seu diàleg amb les parts interessades, més enllà del que estaria obligada per normativa o legislació.
- Les empreses juguen un paper clau en el desenvolupament sostenible, **són part del problema però també part de la solució**. L'empresa ha de tenir un paper actiu en el NCS.

Reforçar la funció social de l'empresa es converteix en un element bàsic per a poder assolir el desenvolupament sostenible.

- **L'empresa és motor de canvi:** flexible, àgil, oberta, diversa, efectiva, global. **Els canvis socials poden ser molt més ràpids i efectius** si l'empresa, juntament amb els poder públics, hi té un paper motor.
- Mirat històricament, els poders públics poques vegades han esdevingut grans **transformadors**. Sempre han estat les possibilitats tecnològiques o col·lectius disgustats i ben preparats els que han provocat girs de gran magnitud. En el món d'avui, l'empresa s'hi pot estar jugant molt i, com resa el manifest de Respon.cat, "Som empresa. Som societat". És des d'aquest paradigma que ens ho hem de plantejar.
- L'empresa representa una gran **transversalitat** de sectors, generacions i cultures. Poder abordar el desenvolupament sostenible i un NCS des del convenciment voluntari de les empreses pot ser un gran inductor.
- El compromís social de les empreses aporta no només impacte a curt i mitjà termini per a fer front als reptes globals que tenim com a societat, sinó que, també, genera confiança a llarg termini davant d'altres actors socials. L'empresa és **referent a l'hora de generar cultura d'interrelació**, de fer emergir valors positius, de donar sentit i propòsit als reptes que compartim. Precisament, la pèrdua d'aquest paper (que ha comportat en alguns casos que s'assimilés empresa només a desenvolupament econòmic) ha comportat un cost molt alt a nivell de pèrdua de confiança en la construcció de ciutadania, sentit de la comunitat, de pertinença a la col·lectivitat, de compromís amb el planeta i la humanitat.

2. Però hi ha qui alerta que les empreses tenen unes altres prioritats i obligacions, com la pròpia viabilitat econòmica, crear llocs de treball dignes, fer les coses bé.

- Les empreses han de vetllar per la seva **viabilitat econòmica** i poden trobar-se en situacions en què això passi per davant dels seus objectius socials.
- La generació de riquesa per a la societat que fan les empreses es vincula directament al manteniment de **llocs de treball dignes** i hauria de ser un objectiu de l'empresa i compartit amb totes les persones que en formen part.
- El paper de l'empresa en aquest NCS és més aviat secundari; més que demanar a les empreses que facin un món millor, crec que cal demanar a les empreses que facin les coses bé (i com a conseqüència tindrem un món millor)

3. Els reptes que cal abordar requereixen la força transformadora de l'empresa, tant de dalt a baix com de baix a dalt.

Les transformacions que requereixen les nostres societats -el veritable desenvolupament sostenible- superen la lògica històrica de la governança i de la idea tradicional del progrés. Cal modificar la forma de relacionar-nos, viure, produir i consumir. No n'hi haurà prou només amb el procés tecnològic. Cal una transformació multiescalar. Cal actuar en les dues direccions i les empreses, en funció de la seva dimensió i influència, ho poden fer:

- **De dalt a baix:** les empreses (com més importants més) tenen la responsabilitat i la capacitat de la transformació top-down per la seva capacitat d'innovar, establir noves formes de gestió, de treball i de consum i d'influir i exercir de referent sobre els seus treballadors i clients/consumidors.

- **De baix a dalt:** cal la consciència, la pressió, el comportament i la influència capil·lar de la societat. Les empreses també tenen un paper clau bottom-up en la seva influència en els poders públics canviant la lògica de la seva pressió: de la defensa dels interessos particulars o sectorials, a la defensa real dels interessos comunitaris.

4. Una societat sana necessita contrapesos entre sectors i també espais de col·laboració, ja que no sols el sector públic s'ha de fer càrrec de la gestió del bé comú: calen aliances, generació de confiança, i evitar excés de regulació, sense negar el conflicte natural entre actors, però també cal vetllar pel poder creixent d'algunes corporacions privades, que determinen més el futur que els poders públics.

- Una societat veritablement sana i equilibrada es conforma gràcies als **contrapesos** entre sector públic i privat, així com per la col·laboració híbrida entre ambdós.
- Avui als **poders públics** al nostre país els costa creure que no són el centre del món i, per tant, veure les iniciatives no governamentals com a palanques reals de canvi. En aquests moments, qui hauria de liderar el canvi, els governs, no semblen ser capaços de fer-ho, cosa que pot ser un dels motius del deteriorament de l'actual contracte social. Per aquest motiu, l'empresa ha reforçar el seu paper social.
- Hi ha qui pensa que el bé comú només pot ser gestionat pels poders públics, perquè si es deixa als particulars aquests en poden fer un ús egoista. Això és un biaix ideològic, no necessàriament cert. També la iniciativa privada pot tenir una motivació social, es pot moure per un interès social. La iniciativa privada/social també es pot fer càrrec de la **gestió del bé comú**. Si no s'arriba a grans consensos basats en la confiança i un nou paper social de l'empresa, i els poders públics se senten els únics legitimats per gestionar el bé comú, la conseqüència pot ser l'**excés de regulació**.
- L'empresa i te un paper decisiu; sense el canvi empresarial no avançarem. De fet, ha de ser el braç executor imprescindible de molts dels canvis que han de venir. La **col·laboració públic-privat-social** ha de tenir una nova perspectiva, trencant el recel.
- El **major poder d'algunes empreses** determina l'esdevenir de la societat més que els propis governs. En tot cas, la definició del "terreny de joc" hauria de restar en mans dels governs.
- No es pot esperar que sigui l'empresa qui lideri / És natural que l'Administració senti les bases, reguli i doni compliment als compromisos socials, però el lideratge de les empreses per transformar el sistema productiu en una economia més social i solidària i vers un capitalisme inclusiu és fonamental, i avui més que mai amb la globalització.

5. El paper de l'empresa pot incorporar construir societats més sostenibles, resilents, democràtiques i culturalment avançades, si més no en la seva pròpia esfera d'influència, si bé hi ha empreses molt diferents. Algunes empreses més compromeses i avançades poden ser capdavanteres en els propers anys.

- El paper de l'empresa com a garant no només del progrés econòmic sinó també de la **construcció de societats més sostenibles i resilents, democràtiques i culturalment avançades** és clau. Seria cabdal que l'empresa anés més enllà de l'afany de lucre i desenvolupés un compromís vers el bé comú.
- Respecte a les empreses només podem aspirar que estiguin disposades a entomar reptes relacionats amb la **seva pròpia esfera d'influència**: ja és molt si aconseguim que entenguin que aquests reptes els interpel·len.

- Sens dubte les empreses han de ser **protagonistes** en aquest debat. Empreses en plural perquè no sembla possible, ni desitjable, que adoptin una postura uniforme en aquests temes. Sí que veig la societat civil creant nombrosos àmbits de discussió de problemes socials, econòmics, tecnològics i polítics, amb presència de tots o d'alguns dels actors (governos i administracions públiques, partits, empreses i associacions empresarials, grups d'estudi i think tanks, universitats, sindicats, grups d'interès, organitzacions del tercer sector, etc.) escoltant-se els uns als altres, intercanviant propostes i experiències i informant els ciutadans.
- La discussió actual sobre el propòsit de l'empresa és important, però si no tenim una mateixa idea de **què és l'empresa** serà difícil fer una aportació al debat.
- L'empresa és ella i els seus **grups d'interès** i, fins i tot en el cas d'empreses que puguin ser molt compromeses, potser no tot el seu entorn ho valora en termes similars. El debat interessant serà què s'espera de cadascun dels grups d'interès i fins i a quin punt han d'estar tots implicats en un debat d'aquestes característiques.
- El sector privat i les organitzacions empresarial (patronals, associacions, cambres) han de ser actors principals per al desenvolupament sostenible. Les empreses pioneres que primer hi apostin seran les **capdavanteres** en els propers 20 anys.
- El lideratge no està exempt de risc:
 - Que sigui segrestat pels interessos de corporacions especulatives amb gran poder
 - La qualitat del sector polític
 - La imatge que té l'empresa en alguns sectors socials i que costarà capgirar.

6. Alguns dels reptes: escalar i generalitzar els models empresarials més compromesos, visualitzar l'impacte positiu de les empreses i canviar les percepcions socials, conscienciar l'empresariat, crear mecanismes incentivadors o sancionador, fomentar la transparència, posicionament dels cercles econòmics i la societat civil, i aliances entre el sector públic i social per accelerar els canvis i la capacitat d'impacte.

Escalar. El sector empresarial engloba múltiples realitats i plantejaments. Així com sovint es demana la coherència de polítiques en el món públic, també cal més generalització i transversalitat en el sector empresarial i les seves organitzacions. Les bones pràctiques existents han d'escalar-se i ser font de transformació més àmplia.

Visualitzar l'impacte en el territori i en la societat és fonamental perquè el nou paper social surti més reforçat. Hem de fer evolucionar la percepció de l'empresa en l'**imaginari col·lectiu**, ja que avui les empreses fem front a una gran diversitat de necessitats i reptes i ja estem canviant el paper social.

Cal seguir **conscienciant l'empresariat** i les organitzacions que no podem seguir mirant de costat aquest tema sinó que ens hi hem d'implicar tots de una forma activa. Ha de passar a ser un condicionant més de l'activitat empresarial.

Si amb la conscienciació i la iniciativa individual no n'hi ha prou, potser s'han de crear uns **mecanismes incentivadors** (fiscals) o **sancionadors** (recàrrecs) per accelerar aquesta posada en marxa de la implicació en el paper social de l'empresa.

La **transparència** sobre el comportament i implicació de les empreses podria ser un factor determinant també per als consumidors a l'hora de triar.

Posicionament. La societat civil i els cercles econòmics s'han de posicionar en aquest aspecte. Seria un motor de canvi importantíssim que permetria als poders públics legislar en aquest sentit amb consens i capacitat d'acords.



Iniciativa empresarial per al desenvolupament
de la responsabilitat social a Catalunya

Drets humans. Poden fer molt ajudant a implantar estàndards de treball més alts en països on es vulneren els drets humans o demanar persones formades en competències.

Aliances i sinergies. Calen aliances entre els sectors públic, el privat i el social per aconseguir els reptes de la sostenibilitat. Les empreses són actors del canvi però necessiten el suport públic i social per aconseguir-ho. Sense un treball amb tots els actors la transició serà lenta quan realment es necessita una transformació ràpida. El paper de les empreses és fonamental per poder executar les accions i aconseguir els objectius marcats però cal el suport del sector públic per habilitar eines per aconseguir-ho i que siguin aquestes eficients. Les administracions haurien de ser facilitadores i crear l'entorn on fructifiquin les iniciatives que puguin tenir les entitats privades i les empreses en aquest àmbit

4. Aportacions a la pregunta 3, sobre les causes

PREGUNTA ORIGINAL

Per quines **causes** creieu que el contracte social ha anat perdent capacitat de donar resposta?

RESUM

Respecte a l'ordre resultant de la mitjana, s'observa que la major rellevància s'assigna als models corporatius especulatius, sense límits ètics, major poder privat, la immigració, mentre que les noves necessitats emergents tenen un pes mitjà i un aspecte com la robotització té un pes menor (si més no ara per ara).

APORTACIONS

Causas (llista tancada amb aportació d'altres. (1 = valor més important)

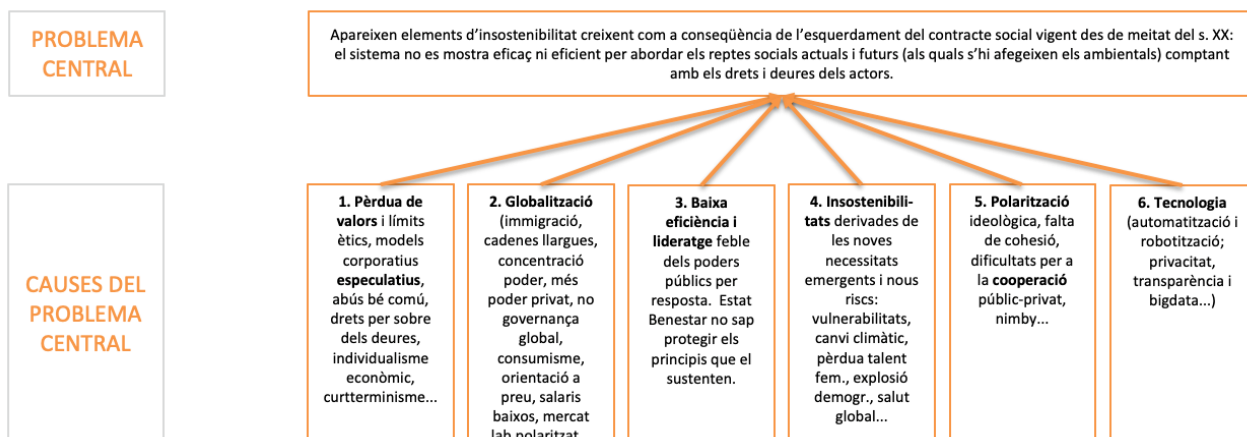
Pèrdua de valors i límits ètics, models corporatius especulatius...	2,9
Globalització (immigració, cadenes llargues, més poder privat...)	3,1
Baixa eficiència i lideratge feble dels poders públics per donar resposta	3,2
Insostenibilitats derivades de les noves necessitats emergents: vulnerabilitats, canvi climàtic, explosió demogràfica...	3,5
Polarització ideològica i dificultats per a la cooperació	3,7
Tecnologia (automatització i robotització, privacitat, transparència...)	4,8

Altres

Canvis culturals. Individualisme, immediatesa, manca de compromís i capacitat d'arribar a consensos
Falta de cohesió en l'aplicació de models de canvi exitosos i alineats entre tots els actors socials, públics i privats.
Falta de consciència, coneixement, formació i transparència
Mercat laboral polaritzat, salaris baixos
Incapacitat de tenir estructures de governança que donen resposta a la globalització
Hem permès que la societat del benestar no sàpiga protegir els principis humanistes que la van promoure.
Context socioeconòmic mundial desequilibrat, incert i descontrolat
Generalització del model del consum pel consum, que es converteix en l'únic motor d'un benestar que no en contempla les externalitats.
La pèrdua de talent de les dones i la bretxa salarial que tenim la barra de proclamar que necessitem 80 anys per resoldre

Presentem les causes gràficament com a arbre de problemes, amb els números que marquen la prioritat segons les valoracions fetes.

El problema central prové de la pregunta 1, on s'ha validat la rellevància del que suposa aquest esquerdament del contracte social, i a la pregunta 3 hem incorporat les causes considerades:



5. Aportacions a la pregunta 4, sobre les conseqüències

PREGUNTA ORIGINAL

Quines són les conseqüències més importants de les disfuncions que presenta l'actual contracte social? (numereu segons ordre d'importància, essent 1 el més important)

RESUM

Es valora que les principals conseqüències de l'esquerdament del contracte social són la manca d'un full de ruta per abordar els reptes globals, la manca de finançament de les polítiques públiques i la pèrdua de qualitat democràtica. Amb menys valoració, les alteracions del mercat de treball, la inestabilitat social i la conculcació de drets humans.

APORTACIONS

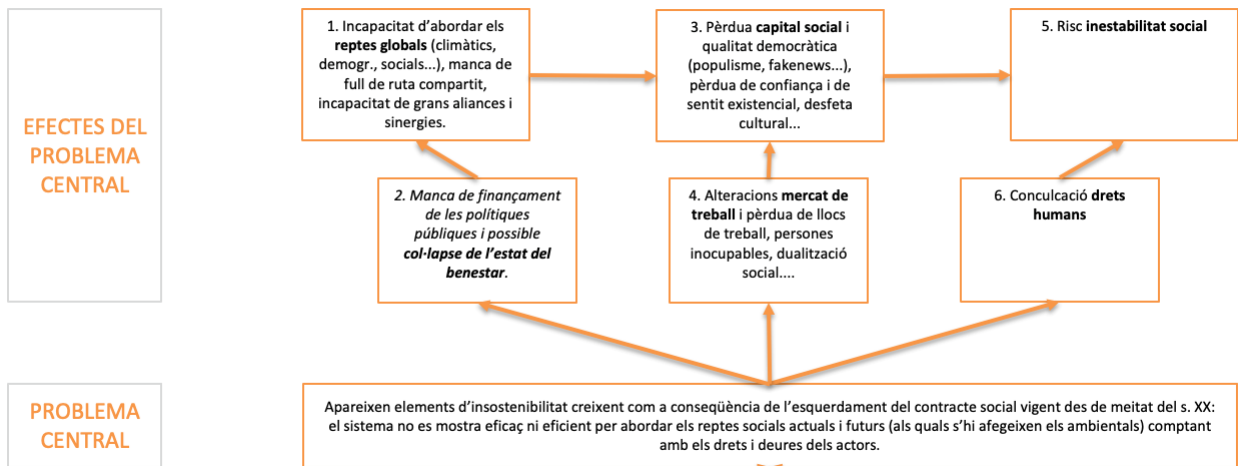
Efectes (llista tancada amb aportació d'altres. (1 = valor més important)

<i>Manca de full de ruta o estratègies compartides per abordar els reptes globals (climàtics, socials, demogràfics...)</i>	2,7
<i>Manca de finançament de les polítiques públiques i possible col·lapse de l'estat del benestar...</i>	2,9
<i>Pèrdua de capital social i qualitat democràtica</i>	2,9
<i>Alteracions del mercat de treball i pèrdua de llocs de treball, persones inocupables...</i>	3,1
<i>Risc i inestabilitat social</i>	3,2
<i>Conculcació de drets humans</i>	3,7

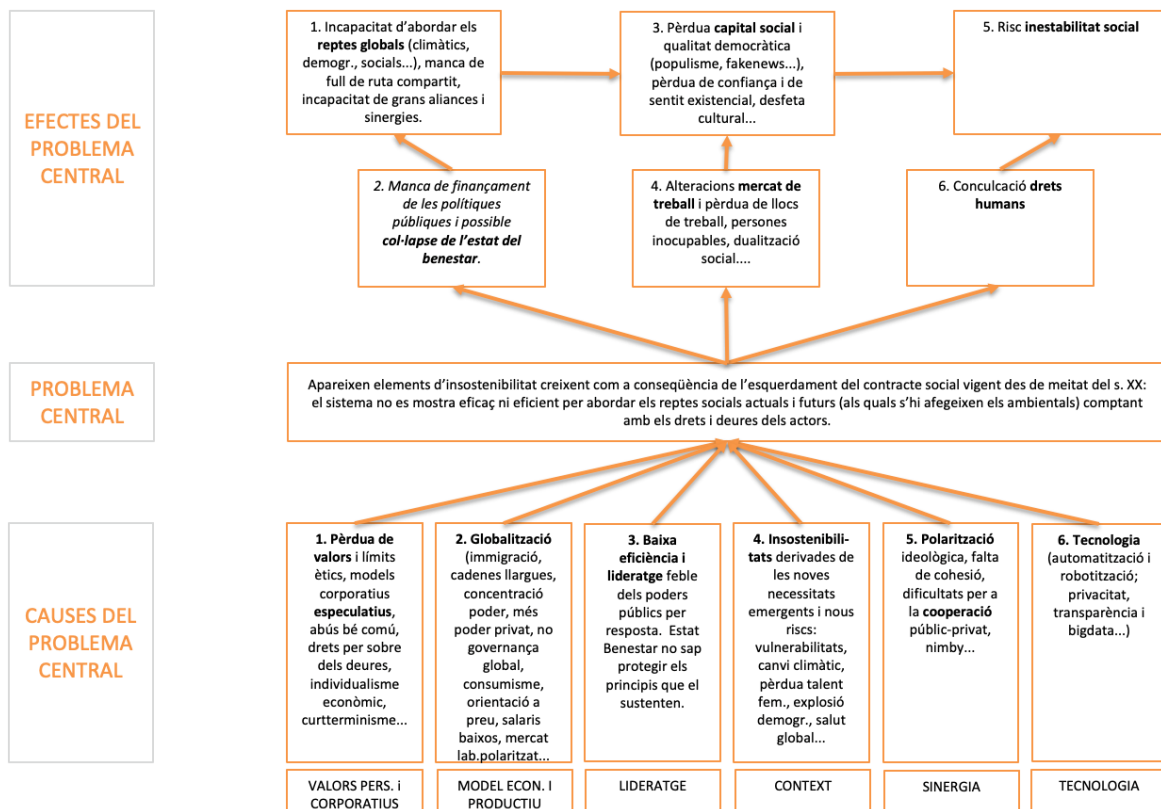
Altres

<i>Sentit existencial</i>
<i>Problema cultural</i>
<i>Aliança</i>

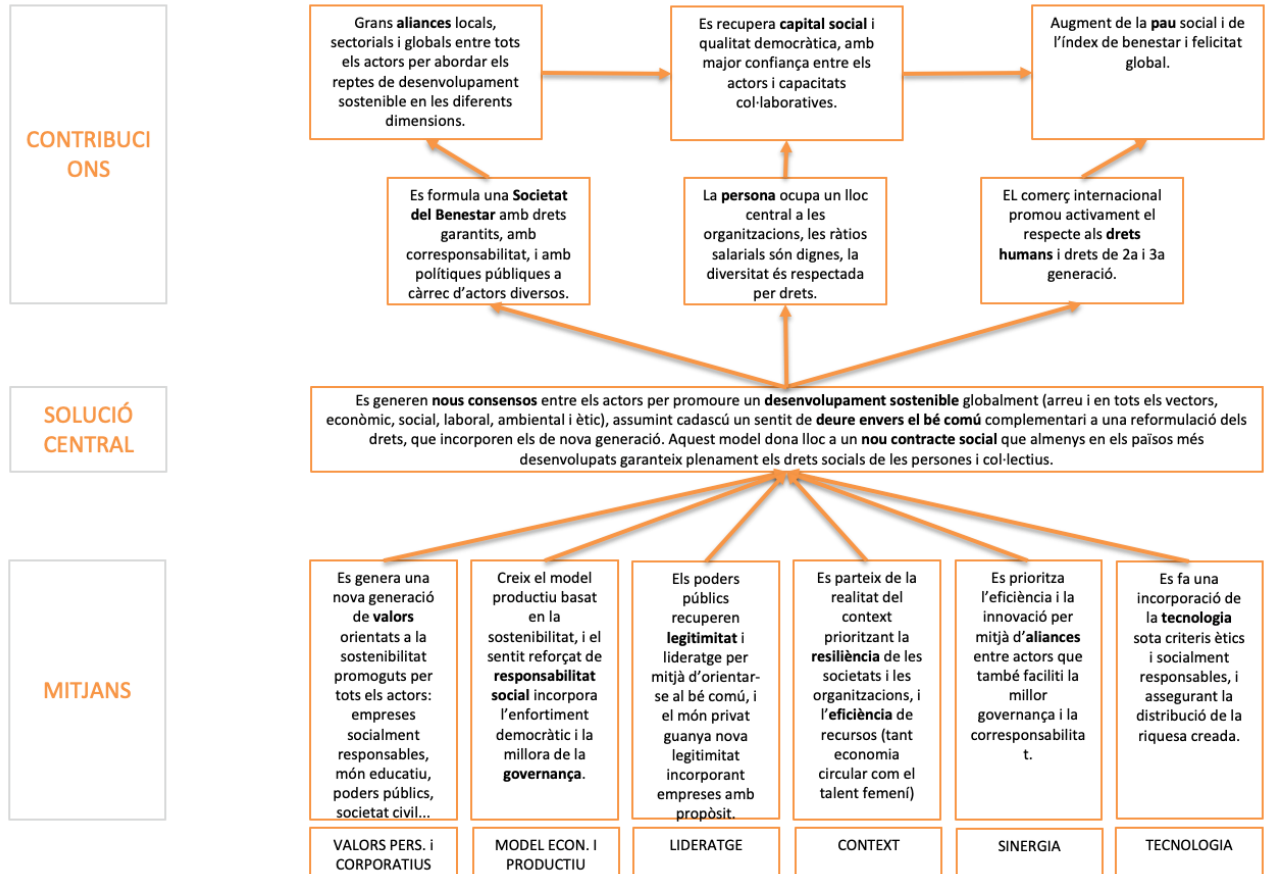
Presentem els efectes gràficament com a arbre de problemes, amb els números que marquen la prioritats segons les valoracions fetes:



Arbre de problemes sencer, amb el problema central, les causes que l'origen i les conseqüències que el problema provoca:



NOVA QÜESTIÓ. A partir d'aquest arbre de problemes podem fer-ne una positivació i imaginar un **arbre de solucions**, on el problema passa a ser una oportunitat, les causes passen a ser línies d'acció, i els efectes passen a ser contribucions positives a partir de l'oportunitat. El mostrem ara, com una hipòtesi que es mirarà de validar o esmenar en la segona ronda de preguntes.



6. Aportacions a la pregunta 5, sobre qui pot donar resposta

PREGUNTA ORIGINAL

Qui creus que pot donar resposta a les necessitats i reptes del món actual? Puntua quins actors tenen més capacitat per liderar el canvi cap al desenvolupament sostenible. (numereu segons ordre d'importància, essent l'1 el més important)

APORTACIONS

Qui pot donar resposta (llista tancada més altres. (1 = valor més important)

	Govern	Tercer sector	Empresa
1r	16	7	14
2n	12	8	11
3r	2	14	8
4rt	2	5	1
5è	3	1	1
Total	69	90	69
	2,0	2,6	2,0

Altres	puntuació
Futures generacions	1
Societat civil organitzada	1.1.3
Universitats i institucions educatives	1
Ciutadania	1.1.3.4
Aliança entre els 3	1.1

RESUM

En pregunta respecte a l'actor que pot donar millor resposta a les necessitats i reptes del món actual, on les persones enquestades puntuaven segons quins tenen més **capacitat per liderar el canvi** cap al desenvolupament sostenible, s'ha obtingut un **resultat igualat entre empresa i govern** (2 de mitjana respectivament) i en un segon lloc el Tercer Sector (2,9 de mitjana). És significatiu que els poders públics apareguin en algunes respostes -per bé que sols 7 de 45- en les posicions 3a, 4a o 5a.

Així doncs, en la mateixa línia que les qüestions anteriors, es considera que el canvi cap a un desenvolupament sostenible necessita la implicació no només del govern sinó que el món empresarial té un impacte directe i necessita estar alineat amb la lògica del desenvolupament sostenible perquè aquest sigui possible.

Els altres actors aportats tenen valoracions prioritzades (sovint un 1) per part de la persona que ha fet la proposta. Cal destacar la ciutadania (4 mencions) i la societat civil organitzada (3 mencions), a més de les aliances entre els tres, les futures generacions, i les universitats i institucions educatives.

7. Aportacions a la pregunta 6, sobre quines matèries focalitzar

PREGUNTA ORIGINAL

*Donat que en el debat sobre el nou contracte social són molts els temes a abordar, quines **matèries** creieu que serien les que caldria **focalitzar des de la responsabilitat social**? És a dir, els aspectes que haurien de formar part de manera nuclear d'un nou contracte social i que des de l'RSC caldria introduir en el debat (podeu incloure temes socials, laborals, de bon govern, econòmics i ambientals...)*

RESUM

Des de la responsabilitat social caldria focalitzar les següents matèries que caldria introduir en el debat per tal que formin part de manera nuclear d'un nou contracte social:

Cal situar el NCS en el repte d'una societat orientada al bé comú i al desenvolupament sostenible, a partir d'un equilibri de drets i deures.

Tots els actors haurien d'assumir el seu **compromís corporatiu** per fer possible la sostenibilitat d'un NCS, gestionant la seva RSC amb models avançats de governança i rendició de comptes i amb uns valors orientats al bé comú:

- **Sector privat:** Cal avançar en el paper de l'empresa dins el contracte social tendint a desenvolupar un sentit de propòsit empresarial que suposi una aportació al bé comú i a la sostenibilitat general.
- **Sector públic:** Cal fomentar el bon govern, amb eficàcia, menys burocràcia, menys incerteses legislatives, més aliances i cogestió, ús responsable dels recursos públics.

Respecte a algunes matèries concretes:

- Cal protegir la democràcia, millorar la **qualitat democràtica**, augmentar la participació i deliberació, abordar els problemes globals, construir aliances per als grans reptes, capacitar en qualitat democràtica.
- Cal una reforma fiscal que adequi la **fiscalitat** al benefici o el perjudici que cadascú provoca al bé comú, evitant elusió fiscal, frenant el dumping i l'especulació, i abordant una reducció de la desigualtat econòmica.
- Cal actualitzar els reptes relacionats amb la **sostenibilitat laboral**, drets laborals, contractació i salaris dignes, incorporant el benestar, la cultura participativa, posant la persones en el centre i repensant la vinculació entre empresa i persones.
- Cal incorporar els reptes relacionats amb la **sostenibilitat ambiental** i el canvi climàtic, abordant com afecta al NCS la transició energètica, el model de producció i consum, l'economia circular, i el canvi del models empresarials.
- Cal actualitzar els reptes relacionats amb la **sostenibilitat social**, necessitats socials bàsiques garantides, inclusió i cohesió social, drets humans i de les dones, de la infància, de la gent gran, igualtat, diversitat, preservació de les minories culturals i lingüístiques. I també cal incorporar l'**educació** com a part del NCS, garantint el dret a una educació de qualitat al llarg de la vida, com a base del nou contracte social. També ha d'incorporar el dret a la informació i a la cultura.



APORTACIONS

Tot seguit es presenten les aportacions, ordenades per blocs, i amb un resum de cada bloc. El número entre parèntesis indica el nombre d'aportacions fetes:

Filosòfiques o generals (8). RESUM: Basar-se en una societat orientada al bé comú, al desenvolupament sostenible, la resiliència i la felicitat, amb uns valors alineats, un equilibri de drets i deures, que redueixi la desigualtat econòmica; tot considerant el context (socioeconòmic, geopolític i tecnològic...).

- Anar de la societat del benestar a la societat compartida (en drets i deures).
- El paper dels diferents agents, i com conjuminar els interessos particulars de cadascun d'ells amb la seva contribució al bé comú.
- Concreció d'un codi de valors adequat a la possible nova proposta.
- Aconseguir comunitats/societats mes resilients i amb grau de felicitat mes elevat.
- Créixer de manera sostenible, respectuosament amb els interessos de les generacions futures. Tenim els ODS com un mapa de tots els temes que es poden tractar.
- Considerar les conseqüències del nou marc geopolític i l'entorn internacional.
- Considerar els condicionants tecnològics.
- Reduir la insuportable desigualtat d'ingressos i riquesa.

Governança general (11). RESUM: Protegir la democràcia, millorar la qualitat democràtica, augmentar la participació i deliberació, abordar els problemes globals, construir aliances per als grans reptes, capacitar en qualitat democràtica. [Afecta ODS 16 i 17].

- Les amenaces a la democràcia. Qualitat i governança dels poders públics. Qualitat democràtica. Explorar models de democràcia i governança que les tecnologies actuals podrien facilitar. Governança, participació, transparència, qualitat.
- Construir una societat incloent, apta per recollir les veus de tots, disposada per l'autogovern. Acords fruit de la deliberació democràtica. Models de governança dirigits a les persones per emprendre canvis i trobar solucions als problemes globals.
- Aliances per conduir una transició verda, justa i ràpida.
- Formació universal de qualitat democràtica, tant en valors globals com en coneixements tècnics i culturals.

Responsabilitat social en general (5). RESUM: Tots els actors haurien de gestionar la seva RSC, amb models avançats de governança, amb uns valors orientats al bé comú, prenent decisions estratègiques amb un anàlisi de sostenibilitat, i rendint comptes. [Afecta ODS 12, 16].

- Responsabilitat de les empreses i de les associacions empresarials. Responsabilitat dels sindicats. Responsabilitat de les administracions públiques. Responsabilitat de les entitats del tercer sector.
- Importància dels temes de bona governança.
- Fomentar que qualsevol decisió estratègica ha de venir primer des de la anàlisi de la sostenibilitat.
- Treballar amb una cultura/valors d'impulsar el bé comú.
- Transparència i difusió proactiva de compromisos i assoliments.
- Aspectes relatius a la governança de les empreses i institucions
- Auditoria ètica.

Responsabilitat social de les empreses (RSE) (9). RESUM: Des de l'aportació clàssica de l'empresa al contracte social (complir les normes, crear llocs de treball, pagar impostos, evitant l'elusió fiscal o el dumping social); superar la Direcció per Objectius i els models especulatiu; i tendir al desenvolupament d'un sentit de propòsit empresarial (estratègies de sostenibilitat, càlcul del valor compartit, joves emprenedors/es més socials...). [Afecta ODS en general, especialment ODS 12].

- Com a empresaris aquelles que permeten la creació, consolidació i creixement de les empreses, amb tot el que això comporta de retorn social: llocs de treball i pagament d'impostos.
- Acompliment de les normatives (laborals, fiscals, ambientals...) i sense aprofitar dumpings normatius per part de les empreses. Assumir el compromís fiscal per assegurar un bon finançament.
- Models de gestió i govern més enllà de la direcció per objectius.
- Encaix i futur dels models corporatius especuladors.
- Des del bon govern es defineixen estratègies de sostenibilitat econòmica i ambiental.
- El propòsit de l'empresa.
- Implantació obligatòria del càlcul del valor social integrat de l'empresa (en algun dels models existents, que caldria millorar, és clar).



Iniciativa empresarial per al desenvolupament de la responsabilitat social a Catalunya

- Caldria plantejar si els joves emprenedors/es tenen una mentalitat més social que els empresaris més "sèniors" per tal que aquesta nova promoció pugui ser "mirall" de la resta.

Responsabilitat Social de les Administracions Públiques (RSA) (11). RESUM: Cal fomentar el bon govern, amb eficàcia, menys burocràcia, menys incerteses legislatives, més aliances i cogestió, ús responsable dels recursos públics, gestió econòmica sostenible i transparent. [Afecta ODS 16].

- Bon govern i entorn econòmic facilitador.
- Models de govern i sector públic basat en l'eficiència, rapidesa, eliminar burocràcies, eliminar les incerteses legislatives.
- Objectius del sector públic, inclosa estructura i quantia de la despesa i dels impostos.
- L'obligació d'una bona gestió, econòmicament sostenible, transparent, per part dels poders públics: es gestionen diners de tots i s'ha de ser responsable de la seva gestió.
- Contractació preferent amb el Tercer Sector de totes les polítiques públiques d'atenció a les persones.
- Fomentar el treball amb models mixtos públics -privats tipus Fira de Barcelona.
- Polítiques públiques que impulsin i facilitin la transició: normatives laborals noves que facilitin la transició; ajudes a les empreses per conduir el canvi: fulls de ruta, ajudes públiques per l'execució dels plans.
- Millorar la competència als mercats.

Fiscalitat (7). RESUM: Reforma fiscal adequant la fiscalitat al benefici o el perjudici que cadascú provoca al bé comú, evitant elusió fiscal i frenant el dumping i l'especulació.

- Profunda reforma fiscal, adequant la fiscalitat al benefici o el perjudici que cadascú provoca al bé comú.
- Explorar sistemes de fiscalitat universal.
- Garanties Internacionals contra el dumping social, contra les grans multinacionals que eludeixen impostos i contra les transaccions internacionals especulatives.
- La fiscalitat amb mirada global de les empreses per fer front a l'estat de benestar.
- Cohesió fiscal.
- Bon govern a nivell supranacional i sense paradisos fiscals.
- Fluxos econòmics.

Reptes laborals (20). RESUM: incorporar els reptes relacionats amb la sostenibilitat laboral, drets laborals, contractació i salaris dignes, incorporant el benestar, la cultura participativa, posant la persones en el centre i repensant la vinculació entre empresa i persones. [Afecta ODS 8, 5, 10].

- Defensa internacional dels Drets Laborals i calendari d'harmonització.
- Treball digne. Salari dignes. Contractació laboral digna (independentment del lloc i de la fórmula organitzativa -plataformització de l'economia, per exemple).
- Mercat de treball.
- Compromís qualitat de treball-productivitat-salari.
- Caldria incloure aspectes relatius a les persones i el seu benestar a tots els diferents nivells.
- Promoure al màxim per part dels contractadors el benestar laboral i alhora la flexibilitat que permeti invertir en projectes nous sense grans motxilles.
- Inclusió. Equitat. Igualtat real. Polítiques de gènere. Conciliació
- Integració de la diversitat en un sentit social ampli.
- Ètica com a fonament del món digital i de totes les relacions laborals.
- A nivell més empresarial: cultura participativa real i situar la persona en un lloc central de l'empresa (sobretot el treballador, però també el client final entès no com un simple consumidor, sinó com a un individu socialment intel·ligent i responsable)"
- Replantejar la vinculació entre persones i empresa.

Reptes ambientals (21). RESUM: incorporar els reptes relacionats amb la sostenibilitat ambiental i el canvi climàtic, abordant la transició energètica, el model de producció i consum, l'economia circular, i el canvi dels models empresarials. [Afecta ODS 12, 13, 6, 14, 15].

- Reptes ambientals i responsabilitat ecològica.
- Canvi climàtic (en el cas de l'empresa, producció i consum rigorosament sostenibles).
- Impacte ambiental del model de producció i consum.
- La transició energètica
- Compliment estricte dels objectius ambientals.
- Impuls d'actuacions per a mitigar les reduccions de gasos amb efecte d'hivernacle."
- Crec que els temes mediambientals haurien de ser prioritaris (reducció de petjada de carboni, economia circular, canvis de models empresarials que siguin sostenibles i no basats en l'esgotament dels recursos naturals del planeta i en la proliferació dels residus).



Iniciativa empresarial per al desenvolupament de la responsabilitat social a Catalunya

- Pressionar per aconseguir millorar substancialment els indicadors ambientals.

Reptes socials (23). RESUM: incorporar els reptes relacionats amb la sostenibilitat social, necessitats socials bàsiques garantides, inclusió i cohesió social, drets humans, de les dones, de la infància, de la gent gran, igualtat, diversitat, educació de qualitat per a tothom, preservació de les minories culturals, protecció de la diversitat d'espais d'identitat. [Afecta ODS 1, 2, 3, 4, 5, 10].

- El tema més important és seguir lluitant per la inclusió al món laboral, per afavorir col·lectius més vulnerables.
- La cohesió social sens dubte i entesa des del primer moment, des d'un naixement.
- Drets de les dones. Polítiques d'igualtat i conciliació.
- Drets de les persones grans, infants.
- Necessitats socials bàsiques garantides (habitatge, garantia alimentària, assistència mèdica, ingressos, transport, connectivitat...)
- Col·lectius amb unes condicions socioeconòmiques adequades de manera que no provoqui malestar social i sigui font de inestabilitat i conflictes.
- Atenció preferent als més vulnerables, als menys afavorits.
- Les desigualtats en el benestar, la fòbia (o fòbies) a la diversitat (racisme, xenofòbia, lgtbifòbia...)
- La regulació de l'habitatge per treure'l del mercat especulatiu.
- Respecte als drets humans.
- Impacte tecnològic en les desigualtats pre-existents i generació de noves.
- Preservació de les minories culturals i lingüístiques, protecció de la diversitat d'espais d'identitat.
- Salut i benestar. Col·lectius amb millor salut. L'amenaça de les pandèmies com la Covid.

Educació (5). RESUM: Incorporar l'educació com a part del NCS, garantint el dret a una educació de qualitat al llarg de la vida, com a base del nou contracte social. També ha d'incorporar el dret a la informació i a la cultura. Ha de generar els líders de demà i impulsar el canvi amb accions i activisme. [Afecta ODS 4, 12 i 16]

- L'educació hauria de ser una matèria a integrar en el nou contracte social. En aquest sentit, m'ha agradat molt aquest [article](#). Garantir el dret a una educació de qualitat al llarg de la vida, com a base del nou contracte social. També ha d'incorporar el dret a la informació, la cultura, la ciència i l'accés al patrimoni de coneixement comú.
- Molta pedagogia a les escoles i universitats per formar líders en els canvis ja de petits.
- Educació i formació professional (incloses les universitats).
- Valors per canviar el món i reconduir-lo al green activism, no sols al green action.
- Educació de qualitat per a tothom.



Iniciativa empresarial per al desenvolupament de la responsabilitat social a Catalunya

Amb el suport:



Generalitat de Catalunya
**Departament
de Política Lingüística**